ЩЕ ТІЛЬКИ 10 ДНІВ ДО ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНГТОНІ 27-ГО ЧЕРВНЯ 1964. НЕ ЗАБУДЬТЕ СПОМ'ЯНУТИ!

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 113. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 17-го ЧЕРВНЯ 1964 — 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 17, 1964 No. 113. VOL. LXXI.

НАЙВИЩИЙ СУД ЖАДАЄ СПРАВЕДЛИВІШОГО ПОДІЛУ ВИБОРЧИХ ОКРУГ

Вашингтон. — Найвищий Суд ЗДА 15-го червня в історичному рішенні ствердив, що виборчі округи в стейтах мусять бути визначені на основі пропорційного числа населення, це значить, що округи до стейтового сенату й асамблеї повинні мати те саме число населення, а не так, як це було досі, що в міських районах округи мають багато більше число населення в порівнянні із сільськими районами. Це рішення Найвищого Суду запало більшістю 6-ох до 3-ох голосів, воно важне тим, що в 40 стейтах на 50 треба буде перевести новий розподіл виборчих округ, який матиме вплив на наслідок виборів, бо міське й підміське населення дістане більше число виборчих округ в порівнянні із сільськими. Воно відіб'ється і на відносинах між двома партіями, бо сільське населення здебільша досі підтримувало Республіканську партію, а міське Демократичну. Найвищий Суд підкреслив в своєму рішенні, що не можна порівнювати стейтів із Сенатом ЗДА, бо кожний стейт вибирає по двох сенаторів до Сенату згідно з Конституцією, яка визнає всі стейти за рівні між собою, які добровільно об'єдналися в одну федеральну державу. В рішенні Найвищого Суду говориться про те, що повіти й інші частини стейтів ніколи не були суверенними, і тому весь поділ мусить відбуватися на основі пропорційности, і всі воборчі округи мають мати приблизно те саме число населення. За таке рішення були: головний суддя Ірл Воррен і судді Гюґо Блек, Вілліям О. Даґлес, Вілліям Дж. Бреннен, Байрон Р. Вайт і Артур Ґолдберґер. Проти були судді Джан Маршалл Гарлен, Том С. Кларк і Поттер Стюарт. Суд прийняв це рішення внаслідок того, що були скарги на те, що є несправедливий поділ на виборчі округи в таких стейтах: Алабама, Ню Йорк, Колорадо, Мериленд, Вірджінія та Делевер. Суд визнав, що теперішні виборчі округи в цих стейтах не є згідні з конституцією і тому треба провести новий розподіл. Суд домагається, щоб нові розподіли перевести якнайвчасніше, бо інакше кожний суд зможе визнати переведені вибори за незгідні з конституцією. З рішення Найвищого Суду виходило б, що вже цього року треба б перевести новий поділ на округи, але в політичних колах сумніваються, чи це вдасться зробити до виборів, що відбудуться 3-го листопада. Про новий розподіл повинні подбати стейти в найкоротшому часі.

Рокефеллер відмовляється від дальшого змагання, підтримує Скрентона

Ню Йорк. — Губернатор Нелсон А. Рокефеллер заявив 15-го червня, що він відмовляється від дальшого змагання за номінацію на президентського кандидата і що відтепер буде підтримувати пенсилвенійського губернатора Вілліяма В. Скрентона, який є кандидатом, що обороняє головні засади американської політичної думки. Політичні дорадники Рокефеллера гадають, що нюйоркський губернатор передасть своєму пенсилвенійському колезі 85 або 88 делеґатських голосів із делеґації Нюйоркського стейту, який має 92-членну делеґацію. Рокефеллер зможе ще вплинути на 43 делеґатів із інших стейтів, які були б голосували за нього, щоб вони тепер підтримали Скрентона. Із Сайґону, Південний В'єтнам, надійшло заперечення від амбасадора Г. К. Ладжа, який твердить, що він зовсім не резиґнує із свого становища і що не вертається до ЗДА ще перед Конвенцією, яка почнеться 13-го липня в Сан Франсіско. Ладж має 61 рік і почувається добре, а поголоска подавала, що він ніби із здоровельних причин має залишити своє становище.

Уряд плянує автоматично зменшувати податки при познаках депресії

Вашингтон. — Голова Федеральної Заставної Забезпеченевої Корпорації Джозеф В. Барр, промовляючи на зборах Товариства Банкірів, заявив, що уряд президента Джансона старається про те, щоб Конґрес окремим законом уповноважив його автоматично заряджувати зменшення податків на випадок наближення економічної депресії. Такий законопроект вніс був уряд покійного президента Кеннеді, але Конґрес його тоді відкинув. Тепер Барр заявляє, що цьогорічне зменшення податків могло переконати членів Конґресу, що доцільно є зменшувати податки, бо воно скріплює економіку країни. І уряд президента Кеннеді і уряд Джансона зголошують плян за допомогою зменшення податків підтримувати економіку в часі, коли зовсім не загрожує цій країні економічна депресія. Уряд хоче мати готовий закон, бо, як виявила практика, ухвалити закон тоді, коли вже заіснувала депресія, було б запізно, і економічна знижка могла б добре поглибитися, поки був би готовий закон.

В АМЕРИЦІ

● **В політичних колах** гадають, що головний прокуратор Роберт Ф. Кеннеді тому не рішається старатися про номінацію на кандидата на сенатора в Ню Йорку, що він ще чекає на ту можливість, що президент Джансон зможе його найменувати на кандидата на віце - президента на Конвенції Атлантик Сиїі, Н. Дж.

● **Так сталося**, що в понеділок 8-го червня промовляв президент Джансон у Свортморі, Па., і твердив, що немає причини боятися так званого всевладного федерального уряду, бо такий уряд ніяк не загрожує особистим свободам американських громадян. Колишній президент Д. Д. Айзенгавер промовляв того самого дня в Клівленді, Огайо, і перестерігав проти сильного уряду у Вашинґтоні, який хоче виконувати те, що мали б виконувати стейтові уряди.

● **Директор Корпусу Миру** і провідник урядової програми поборювання нужди в цій країні Сарджент Шрайвер, промовляючи у Веслейськім університеті в Міддeлтавні в Коннектикаті, пропонував тим студентам нижчих років коледжів, які почуваються „втомленими" працею в школі, щоб припинили навчатися на один рік, або і на два, та пішли працювати до Корпусу Миру або до Корпусу Праці в цій країні, де допомогли б поборювати вбогість та пізнали б життя і після того легше могли б продовжувати працю в школі.

АМЕРИКАНСЬКА ПРЕСА І ПУБЛІКА ВИЯВЛЯЮТЬ ВЕЛИКЕ ЗАЦІКАВЛЕННЯ ВІДКРИТТЯМ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ

Вашингтон. — З канцелярії публічних зв'язків Комітету Пам'ятника Шевченкові вислано до всієї американської преси перші повідомлення про заплянованi на суботу, 27-го червня ц. р. великі врочистості відкриття пам'ятника Шевченкові в столиці країни, Вашингтоні. Вкоротці після того численні місцеві американські газети почали звертатись до місцевих українських установ, парохів та центрального КПШ як і до українських газет, прохаючи подробиць про ці врочистості, зокрема точніших даних про участь у них українців з міст і околиць, в яких ці газети появляються. Тим часом, підготова до врочистостей добігає до свого завершення, як у столиці, так і в численних наших громадах, що приготовляються до поїздки до Вашингтону. Загально стверджується, що в громадах ще ніколи не було такого великого „руху", як є тепер у зв'язку із підготовою до відкриття пам'ятника. З багатьох громад, зокрема віддалених, зорганізовані виїзди до Вашингтону автобусами, залізницями і приватними автами почнуться вже в п'ятницю, 26-го червня. Того ж дня на своїх місцях будуть уже всі впорядчики, із своїм головнокомандуючим інж. Іваном Скірою на чолі. Окремо, зорганізованими групами їде молодь, зорганізована у своїх організаціях Пласт, СУМА, МУН, ОДУМ та інших, як і артистичні групи, зокрема хори, що візьмуть участь у святочних концертах, і артистичні групи. Приїжджають уже делеґації українців з інших країн. Минулої суботи прилетів до Ню Йорку голова Української Центральної Репрезентації в Арґентині, д-р Іваницький з дружиною, а в наступному тижні очікується ще більшої делеґації з тієї країни. Під час урочистостей у Вашингтоні, крім самого відкриття пам'ятника, великим святом буде ювілейний бенкет, з участю численних репрезентантів американського державного, культурного та громадського життя. Під час бенкету, що відбудеться у величезній залі Арморі, крім кількох промов, буде врочиста передача Шевченківських відзначень для найбільше заслужених для пам'ятника Шевченкові і української справи американських діячів. Буде також мистецька програма з виступом Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка, яка матиме свій окремий концерт уже на передодні відкриття пам'ятника, в п'ятницю, 26-го червня ввечері. Як можна вносити з розмов та листів до Комітету та до наших газет, уся велика українська спільнота не тільки в Канаді, але й південно - американських та інших вільних країнах, як і напевно в самій Україні, з найбільшим напруженням і зацікавленням очікує та приготовляється до найбільшої події в історії української діяспори, що нею буде відкриття пам'ятника Кобзареві України в столиці Америки в суботу, 27-го червня 1964-го року.

Канадійські продуценти за збільшення іміґрації, а робітники — проти

Оттава. — Уряд прем'єра Лестера Пірсона має вирішити важливу проблему, на яку інакше дивляться промисловці й інакше робітничі організації. Промисловці домагаються скасувати іміґраційні обмеження, щоб до Канади щороку могли прибувати принаймні 500,000 нових іміґрантів, бо тільки тоді можливий буде ріст економіки. Але робітничі організації противляться такій іміґраційній політиці, бо в країні є поважне число безробітних внаслідок того, що автоматизація праці позбавила затруднення численних робітників. Уряд підтримує робітників в цій справі і зорганізував Дорадчу Службу в справі людських ресурсів, яка має займатися проблемою безробіття у зв'язку з механізацією праці.

СТЕПАН ШЕҐДА ПЕРЕОБРАНИЙ НА КОМАНДАНТА УКРАЇНСЬКИХ АМЕРИКАНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ

Союзівка, Керґонксон. — З кінцем минулого тижня, в п'ятницю, суботу і неділю 12—14 червня, на цій оселі УНСоюзу відбулася 17-та з черги крайова конвенція організації Американських Українських Ветеранів, в результаті якої в більшості переобрано дотеперішню Крайову Старшину з крайовим командантом Степаном Шеґдою на чолі. Українські Американські Ветерани об'єднують вояків колишніх американських збройних сил українського роду, зокрема комбатантів першої і другої світових та корейської воєн. Конвенція працювала головно в комісіях, які почали свої наради вже в п'ятницю ввечорі. Кінцева пленарна сесія відбулася в суботу, 13-го червня та закінчилася вибором крайової команди, в склад якої ввійшли: Степан Шеґда — командант, Волотимир Клозник — старший заступник команданта, Іван Сербенюк — молодший заступник команданта, Михайло Венґрин — фінансовий старшина, Іван Поллік — адютант, Василь Дубець — суддя - адвокат, Євген Саґаш — квартирмайстер, Едвард Тенсер — капелян, Антін Кучер — старшина добродійности, Матвій Повп — попередній командант, Богдан Безкоровайний — літописець. Між нарадами комісій та пленарними сесіями відбулися змагання в стрілянні. Від УНСоюзу вітав конвенцію в суботу рано головний касир Роман Слободян, а головний предсідник Йосип Лисогір, колишній капітан в армії ген. Паттона та активний член Ветеранів, був головним промовцем під час конвенційного бенкету в суботу ввечорі, під час якого відбулася також урочиста інсталяція нової команди. Бенкетом проводив Андрій Кейбіда. В конвенції взяло участь 120 ветеранів зі своїми родинами.

Румунія заповідає генеральну амнестію для політичних в'язнів

Букарешт.— Віцепрем'єр Александру Бірлядеону заповів проголошення у серпні цього року генеральної амнестії для решти політичних в'язнів та фактичне спорожнення румунських в'язниць від політичних в'язнів до кінця цього року. Він заявив, що в 1961 році звільнено 74 в'язнів, в 1962 - 2.300, в 1963 - 2.900 і цьому році 2.400. Скільки ще перебуває політичних в'язнів у румунських в'язницях — він не виявив. Політичну амнестію він пояснив стабілізацією відносин, що її назвав „єдністю в будові соціялізму", яка вимагає, щоб дати змогу колишнім політичним в'язням „працювати і жити нормальним життям". Західні коментатори гадають, що політична амнестія в Румунії зроблена, щоб полегшити комуно-румунському урядові в його заходах поліпшити взаємини з Заходом. Однак названий румунський „достойник" палко заперечив вісткам, наче б між румунською і совєтською комуністичними верхівками були будьякі розбіжності.

Комуністичний Китай погрожує „відплатою" за акцію літаків ЗДА над Ляосом

Вієнціян. — Комуно - китайський офіційний щоденник „Дженмін Джіг Пао" заявив у передовій статті з минулого понеділка 15 ц. м., що „мир в Індо - Китаї і в Південній Азії висить на волоску" та що Комуністичний Китай вважає дії американських літаків над Ляосом за „провокацію", яка може примусити китайських комуністів до „відплатних заходів". Китайські комуністи не приймають до відома американського заперечення, що в четвер минулого тижня американські літаки не бомбардували головної кватири комуністичних військ у Ханґ Хаї, як це твердять китайці, як також не вірять заяві ляоського прем'єра Суванни Фуми, що тієї здогадної атаки не перевели ляоські літаки.

ПРЕМ'ЄРИ ТУРЕЧЧИНИ І ГРЕЦІЇ ВІДВІДАЮТЬ ЗДА У СПРАВІ КІПРУ

Вашингтон. — Офіційно проголошено, що на запрошення президента Джансона 22 червня — себто в найближчий понеділок — прибуде до Вашингтону турецький прем'єр Ізмет Іноні, а зараз після того, 25 ц. м., приїде туди грецький прем'єр Георг Папандреу. Обидва прем'єри приїдуть в товаристві своїх міністрів закордонних справ. Обидва вони приїдуть в тій самій справі: гострого конфлікту, що виник у зв'язку з загрозою громадянської війни на Кіпрі, де, внаслідку однобічної національної політики кіпрсько - грецького уряду, очолюваного президентом архиєпископом Макаріосом, кіпрські турки почали переводити акти саботажу й терору, що з черги спричинило масову збройну акцію кіпрських греків. На пів мільйона мешканців Кіпру греки мають кругло 400.000 мешканців і турки кругло 100.000. Президент Макаріос хотів — і в практиці перевів — уневажнення міжнародних договорів з-перед трьох років, які ґарантували права турків у конституції дали їм відповідне представництво в уряді та уповажнили Грецію і Туреччину, поруч із Британією, як ґарантів того договору. Макаріос уневажнив кіпрську, оперту на тих договорах, конституцію, викинув всіх турецьких міністрів включно з віце - президентом турком та не тільки збільшив кіпрсько - грецьку армію, але й узброїв цивільне грецьке населення. Тепер він перевів закон про обов'язок загальної військової служби і спроваджує зброю не тільки з Греції, але й Об'єднаної Арабської Республіки та Совєтського Союзу, чи пак Чехословаччини. Туреччина вважає, що це провокація на її адресу і вона управнена до збройної інтервенції. Але Греція перестерегла, що в такому випадку вона виступить проти Туреччини. Справу ускладнює ще перебування на Кіпрі 7.000 міжнародного війська Об'єднаних Націй, яке вправді зберігає непевний мир, але не всилі тривко перешкодити поглибленню і поширенню конфлікту. А тому, що Греція і Туреччина є членами Атлантійського Союзу (НАТО) і є близькими приятелями - союзниками Америки, то війна між тими двома державами була б просто катастрофою для НАТО і цілої оборонної ситуації Заходу в східній частині Середземного моря та на Близькому Сході. Ото ж ЗДА безпосередньо встрянули в той конфлікт. З доручення Президента в минулому тижні несподівано полетів до Атен і Анкари заступник державного секретаря Джордж Болл. Президент Джансон хоче перевести розмови з прем'єрами Туреччини і Греції про реальні можливості тривкої конструктивної розв'язки проблеми Кіпру. Покищо ніодна з численних концепцій не знайшла повного одобрення збоку кіпрських греків і турків та Туреччини і Греції, Президент Джансон — як твердять газети — не виступить ще з формальною пропозицією, як цей конфлікт розв'язати, поки не складе звідомлення з своєї місії мировий посередник Об'єднаних Націй, фінський дипломат Сакарі Туоміоя, який саме вернувся до Ню Йорку для нарад з генеральним секретарем ОН У Тантом. Однак гадають, що внаслідку скоординованих заходів згаданого посередника Об'єднаних Націй, самого У Танта і американського президента — можна буде вплинути на Грецію і Туреччину, щоб вони погодилися на плян, хоч він і не буде дуже до вподоби кіпрсько-грецькому президентові Макаріосові, ані — мабуть — і кіпрським туркам. До столиці Туреччини відлетів теж еспанський міністер закордонних справ Фернандо Марія Кастелля, бо Еспанія, як середньоморська держава, заінтересована безпосередньо у мирі в тому обширі. Між Кіпр і Туреччину та Грецію розташовано кораблі могутньої Шостої фльоти — на всякий випадок, щоб протидіяти вибухові війни в тій частині світу.

Канцлер Ерґард вдоволений вислідами своєї подорожі до Америки

Бон.— Західньо-німецький канцлер Людвіґ Ерґард заявив після повороту з своєї минулотижневої подорожі до Канади і ЗДА, що він дуже вдоволений її ходом і вислідами. Характеризуючи свої наради у президента Джансона, він заявив, що ті наради були „напружені і поважні". Він признав, що вони оберталиcь головно довкола тільки-що підписаного між СССР і Східньою Німеччиною 10-річного „пакту приязни і взаємної допомоги" і питання, поскільки той пакт практично внеможливлює задуману актуалізацію проблеми з'єдання Німеччини на базі права самовизначення, себто вільних виборів. Совєтсько-східньонімецький пакт визнає непорушність теперішніх кордонів „суверенної" Східньої Німеччини, при чому СССР обов'язується поспішити з допомогою Східній Німеччині у випадку зовнішньої аґресії. Канцлер Ерґард заповів складення звідомлення про свою подорож до Америки спершу на раді міністрів, потім у парляменті і в радіо-промові до народу. Загально вважають, що совєтсько- східньонімецький пакт скріпить позицію радикальних німецьких кол, ворожих будь - якому наближуванню Західньої Німеччини до Совєтського Союзу.

Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові в Москві під знаком хрущовської „дружби народів"

(Л. П.) Московська „Правда" з 11-го червня повідомила, що в середу, 10-го червня увечорі „в столиці Совєтського Союзу" був відкритий пам'ятник українському поетові Тарасові Шевченкові, з нагоди 150-річниці з дня його народження. „Радянська Україна" з 11-го червня, „Молодь України" з 12-го червня, „Літературна Україна", „Радянська Культура", слово-в-слово подаючи переклад з „Правди", додали спільний для всіх коментар, у якому Москву названо „столицею нашої багатонаціональної Батьківщини". У відкритті пам'ятника взяли участь Н. Хрущов, Л. Брежнєв, Г. Воронов, А. Косиґін, А. Мікоян, Н. Підгорний, М. Суслов та інші члени ЦК партії й совєтського уряду, а також делеґація високих партійних службовців з України, на чолі з першим секретарем ЦК КПУ П. Шелестом. На трибуні стояв також Вальтер Ульбріхт. У святі взяли участь молоді українські скульптори і архітекти — творці пам'ятника Шевченкові у Москві: М. Грицюк, Ю. Синькевич, А. Фуженко й інші.

Пам'ятник, встановлений на побережжі Москви-ріки, поблизу велетенського готелю „Україна", був обгорнений білим шовковим покривалом. На фасаді готелю — великий портрет Т. Шевченка і дати: 1814 — 1964. На трибуні, досить далеко збоку від пам'ятника — прапори СССР, УССР та всіх інших „союзних" республік. О 5-ій год. вечора, в присутності „тисяч москвичів", при поганій, похмурій погоді, розпочався мітинґ. Його відкрив голова Московського міського комітету КПСС Єгоричев, щоб покликати Нікіту Хрущова відкрити пам'ятник. Під оплески Хрущов зійшов, разом з членами української делеґації та різних московських делеґацій, з трибуни, підійшов до монументу і перетяв червону стрічку. Оркестра заграла гимн Совєтського Союзу. Перед глядачами постала п'ятиметрова бронзова скульптура Кобзаря, який, як читаємо в „Радянській Україні", „іде розмашистим кроком, трохи нахиливши голову, заклавши руки за спину. Його погляд спрямований вдалину, на обличчі дума про долю своєї Батьківщини, про майбутнє любимого ним народу" . . .

П'єдестал пам'ятника — із сірого українського граніту, стоїть на горбовиці, що нагадує степовий курган. Неподалік посаджено високі тополі, верби, липи. На постаменті ліворуч і праворуч написано:

Тарасу Григорьевичу Шевченко.

Сооружен в 1964 году в ознаменование 150-летия со дня рождения.

Біля підніжжя пам'ятника,

Закінчення на стор. 4-ій

Біля пам'ятника Тарасові Шевченкові в Москві під час його відкриття в середу, 10-го червня 1964.

У СВІТІ

● **Через Париж і Прагу** виїхали до Куби 25 американських студентів і студенток. Вони не послухали перестороги від Державного Департаменту, а, не діставши туди візи, рішили таки добитись до царства Фіделя Кастра окружною дорогою. З Праги перевезуть їх на Кубу совєтським літаком.

● **Якийсь обманець в Конґо** використав примітивізм повстанців в провінції Ківу й розповсюднив між ними „пігулки проти куль". Грабунки, вбивства і насильства є там на денному порядку. Загально вважають, що коли 30 червня ц. р. від'їде з Конґо останній вояк міжнародного війська Об'єднаних Націй — настануть там хаос і повна анархія.

● **У Східній Німеччині** один журнал тамошнього „комсомолу" перевів анкету між 1.200 юнаками і дівчатами, кого вони найбільше почитають. На першому місці був переможець у перегонах роверистів, на другому совєтські астронавти Ґаґарін і Тітов. Найменше голосів було за Леніна, Маркса і Енґельса, а про Вальтера Ульбріхта додав уже журнал — з партійного обов'язку.

● **В юґославському комунікаті** про останню зустріч Тіта з Хрущовим в Ленінграді говориться про те, що обидва „вожді" погодились, що треба привернути в міжнародному комуністичному русі „монолітну єдність". У цій фразі добачують поважну концесію Хрущову збоку Тіта, який був завжди проти „монолітної єдности", яка у практиці означала диктат Москви всім іншим комуністичним партіям.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mone orders виставляти на: "Svoboda".

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Ера тимчасовости

Минулого тижня у Женеві відновились наради 17-членної міжнародної конференції в справах роззброєння. Голова совєтської делеґації, Валеріян Зорін, найвірніший послідовник тактики Андрея Вишинського й Вячеслава Молотова з „золотої доби" холодної війни і головний режисер комуністичного перевороту в Чехо - Словаччині, появившись у Женеві, розпочав з оскарження на адресу ЗДА, що вони „не хочуть" роззброєння, а делеґат ЗДА Вілліям Фостер заповів зголошення нових проєктів. Словом, залишаються й надалі зовнішні познаки, начебто обидві сторони жагуче бажають міжнародного „загального й тотального" роззброєння, а тим часом зброєння продовжується. Президент Джансон вислав на ту конференцію окреме звернення, в якому перелічує успіхи, що їх нібито осягнено на шляху до роззброєння, але, очевидно, такі успіхи, як договір про частинне припинення атомових експериментів чи заборона вводити атомову зброю в космічні простори — це ніяке роззброєння. Тому ця Женевська конференція ведеться під старим римським гаслом — щоб здавалось, що щось робиться!

Є ще й друга така найбільша болячка, що залишилась від кінця останньої світової війни: проблема Німеччини. Мир залежить від міжнародного роззброєння, а міжнародне роззброєння залежить від конструктивної розв'язки головних предметів міжнародного спору. Поділ Німеччини, перебування 17-ох мільйонів німецького населення під комуністичним правлінням, відновлювання німецькому народові права на самовизначення, перерізання Берліну внутрішнім муром, перебування Західнього Берліну вглибині комуністичної території, утримування на терені Західньої Німеччини близько пів мільйона американського війська і стільки само совєтського на території Східньої Німеччини — все це яскраві докази ненормальности ситуації в центрі Европи. Ясно, що така ситуація не може тривати вічно. Але тому, що ані ЗДА, ані СССР не хочуть війни взагалі, зокрема не хочуть воювати за переведення в життя своїх рецепт розв'язки проблеми Німеччини, — залишається тимчасова ситуація з усіма її дивоглядами, але краща аніж би була — війна.

Під кінець минулого тижня західньонімецький канцлер Людвіґ Ергард нараджувався у Вашинґтоні з Президентом і його найближчими співробітниками над можливостями „зрушити з місця" проблему об'єднання Німеччини. Можна зрозуміти німців, які побоюються, що коли мовчанка довкола теперішньої ситуації триватиме задовго, то той стан може закріпитися. Західні альянти нерадо ставилися до німецьких вимог актуалізувати проблему німецького об'єднання, знаючи, що Москва ніяк не погодиться на об'єднання Німеччини на базі вільних виборів, а рішуче порушення цієї справи може погіршити відносини між Заходом і Сходом, чого Вашинґтон не хоче. Але Ергард буцімто переконав американську верхівку, що він — теж за політику „співіснування" і що актуалізація справи німецького об'єднання не повинна погіршити взаємин між Вашинґтоном і Москвою.

Як конкретно виглядатимуть ці нові заходи — покищо невідомо, але відомо, що вони так само служать тільки „для збереження обличчя", як і зголошування нових проєктів міжнародного роззброєння у Женеві.

Переселювання українців

Велетенського масиву українського народу — до 40 000 000 людей, не міг, як ствердив Н. Хрущов, переселити з рідних земель навіть Сталін. Тому посталінська політика Кремлю щодо винародовлення України зводиться до політики „обламування галузок" з нашого національного дерева: декілька тисяч осіб перемістили на Кавказ сотню тисяч перекинули „добровільно" на сухі степи Казахстану; не одна тисяча українців, по відбутті реченців у примусових „таборах праці" в Сибіру й Азії, самі залишилися жити на тих „окраїнах" совєтської російської імперії, побоюючись переслідувань збоку влади. Деякі статистичні дані про переселювання українців у СССР знаходимо в статті П. Коваленкова „Про поліпшення використання трудових ресурсів", надрукованій минулого року в журналі „Економіка Радянської України", за грудень. Звідти довідуємось, що в 1946-62 роках з України переселено „за межі республіки" 810 000 осіб, а „на мало зрошувані землі" вислано до 88 000 родин. Таким чином, понад 1 000 000 українців від часу закінчення війни до 1962-го року включно влада пересилила в інші республіки. За цей період в Україні, з области в область, переважно із заходу на схід, себто на Наддніпрянщину й до Криму, переселено також понад 1 000 000 українців — відірвано від рідних дворищ. Під маркою переселення робітної сили Кремль продовжує стару, царську і сталінську, політику вимішування народів, в ім'я остаточної мети — знищення не-російських націй.

Офіційне совєтське джерело не подає, звичайно, скільки винищив і заслав Кремль наших братів і сестер під кінець 1945-го й на початку 1946-го року. Тоді особливо лютував терор, під закидом співпраці з фашистами — везли на Сибір десятки тисяч виснажених на жахливій праці в Німеччині так званих „остовців", НКВД виганяло на заслання цілі села, а в так званій „людовій" Польщі багатотисячні маси українців були змушені покидати свої рідні землі. Не лише воєнні втрати в людях, що їх Україна відчуває й досі, були причиною такого стану, що в 1959-му році замість 50 мільйонів населення Україна мала лише 42 мільйони, зате яких 7 мільйонів українців опинилися в „союзних республіках". Ні в РСФСР, ні в Казахстані, ані в інших республіках поза Україною наші земляки не мають рідних шкіл. Навіть совєтську пресу українською мовою годі їм дістати.

Партія й далі натискає на переселювання. Але в самому народі помітні інші тенденції: наші люди з Казахстану втікають на Україну, особливо молодь. З повідомлень совєтських газет довідуємось, що випускники високих шкіл не бажають виїздити з України в інші республіки. Павло Поточняк з Джансон Сити повідомляє в „Голосі Лемківщини" з червня ц. р., що чимало лемків повернулося з Росії на Лемківщину, хоча вона й під Польщею. Лемки пишуть із СССР, що люди в Україні через недоживлення хворіють на „курячу сліпоту". Повертатись можуть нібито ті, що мають родину на Лемківщині і забезпечений дах над головою та перший прожиток. Дамо часові перевірити ці вістки. Цілком потверджені вістки приходять з Арґентини: вже д осотні українських родин, колись збаламучених комуністами, повернулися в Арґентину з „совєтського раю"...

Прот. М. Федорович

ПРИЙДІМО І ПОКЛОНІМСЯ ЙОМУ ВСІ

Тарас Шевченко це була колосальна сила, дарована українському народові самим Божим Провидінням. Його слова, ідеї, думки вросли в нашу свідомість, в нашу істоту, стали складовою частиною кожного українця. Це був направду Божий Пророк, якого Бог послав нам по всі віки.

Шевченко учив свій нарід, як чинив це колись старозавітній пророк Ісаія жидівському поневоленому народові. Шевченко плакав - ридав над своїм уярмленим народом, як чинив це у Старому Завіті святий пророк Єремія. Шевченко просвіщав Правдою окраденних дітей України, як це чинив колись для перших визнавців Христа святий апостол Павел. Володарем наших сердець, архітектом душі українського народу був і залишиться Тарас Шевченко по всі віки. Маючи його Слово, можемо бути певні за наше майбутнє.

В 1885-му році відвідав Тарасову могилу в Каневі олександер Барвінський із Львова, щоб від галицьких і буковинських українців скласти вінок на поетовій могилі. У своїх спогадах цей визначний муж науки писав:

„Сонце уже западало. Навкруги нас налягла гробова тиша. У мене мимохіть хлинули сльози скоро тільки вступив я на могилу безсмертного Батька України-Руси. В моїй душі ожили всі спогади про цього великого мученика народного. Мені не стало віддиху, я не міг промовити і слова до мого товариша... Та хоч тіло безсмертного Кобзаря тут спочиває, дух його оживляє Україну та проникає щораз дальше і ширше, навіть в широкі верстви народу руського в Галичині і Буковині. Це тривожить тих, які раді б стерти з лиця землі русько - український нарід! Пуста робота, зерно, що сіяв Тарас на рідній ниві, не пропаде ніколи"..

Так писав про Шевченка Олександер Барвінський 24 роки по його смерті. Воістину довкола Шевченка збирався цілий нарід, збиралася вся Україна, збиралися всі покоління з усіх земель нашої Батьківщини. В 1914-му році царський уряд був так стривожений зростаючим з кожним роком культом Шевченка, що поставив жандармів, щоб не пускали прочан до його могили в Каневі. Сторожу зняли ,коли поширилася в Київщині гутірка, що „Москва боїться, щоб Тарас не воскрес"...

На сесії федерального парляменту Канади десять років тому, 26-го січня 1954-го року, виголосив палку промову про українські державницькі аспірації посол Ліберальної партії з Гемілтону, Райнке. Він сказав, між іншим, таке:

„Минулого літа, їдучи автом з Гемілтону до Торонта через мале містечко Палермо, я побачив величезну юрбу на великій пікніковій площі. Було там чотири - п'ять тисяч народу. Я заїхав на площу й спитав, що це таке. Мені сказали, що це „великий інтернаціональний український пікнік" і люди з'їхалися сюди з далеких сторін. В одній частині площі, осторонь від пікнікового місця, я побачив великий пам'ятник. Я підійшов ближче і побачив велику постать з бронзи. На пам'ятнику були два написи, в англійській і українській мовах. По-англійськи було написано: "T. Shevchenko — commemoration of the 60th anniversary of Ukrainians in Canada (1951)".

Посол Райнке казав далі таке:

„Для інформації шановних членів парляменту скажу, що Шевченко був славним поетом України, якого дуже шанує ввесь український народ. Його уважають за поета такого розміру, як Шекспір. Він народився в 1814-му, а помер у 1861-му році. Потім я запитав, що написна на пам'ятнику по-українськи. Нормально, хтось подумав би, що це — переклад англійського напису. Але ні. Там написано: „Від українського радянського народу — українцям Канади — Київ 1950". Отже, англійський напис поставлено на те, щоб одурити англомовних кандійців. В цьому нема нічого нового для тих, що знають комуністів. Це не український нарід прислав пам'ятник українцям Канади. Прислав його комуністичний уряд — канадійським комуністам! Комуністи старалися присвоїти собі американського поета Волта Вітмена і шотляндського поета Роберта Бирнса, і так само присвоюють собі Шевченка".

Призабуте історичне слово канадійського посла Райнке, доброго приятеля українців — таке актуальне нині, коли українці збираються відкривати пам'ятник Шевченкові у цій пишній столиці вільного світу, Вашинґтоні. Спасибі йому за добре слово, воно таке актуальне напередодні 27 червня року Божого 1964-го. За наші гроші, нашими руками цей пам'ятник Тарасові споруджено. Він буде голосити цілому світові несфальшовану правду про Україну. Віднині й до віку цей величним монумент буде грімким голосом поневоленої комуністичною Москвою України. Від буде Архімедовою точкою опертя для зрушення каменя неволі з гробу України. Такий історичний сенс Всеукраїнського Вашинґтонського Свята у вільному світі і на далекій, нескореній окупантом, Україні.

Ми, американські українці, пішли ще далі, як цього просив колись своїх земляків Т. Шевченко. Згідно з його Заповітом ми зобов'язані скрізь і по всі віки згадувати його „не злим, тихим словом". В столиці найбільшої держави світу ми згадуємо нашого Пророка не лише „тихим словом", але й всенародним велетенським фінансовим зусиллям — мистецьким архітвором із ґраніту — на ввесь світ вшановуємо його 150-літній ювілей. Знати й любити Шевченка — це знати й любити Україну .

Нехай цей пам'ятник Тарасів у Вашинґтоні, освячений небом і землею, воскрешає померлих, будить сплячих, дає зір сліпим, а слух німим; нехай цей соборним актом народу освячений ґраніт дає голос німим і нову силу розслабленим лавам козацького роду — тут, за морем.

Віднині й довіку тисячними лавами припадаймо поцілунком серця до нашого Шевченка в цьому великому і славному місті, щоб не пропасти безславно в морі рас, культур і релігій. Прийдімо і поклонімось щорічно володареві України на вільній і милій американській землі. Такий нехай буде наш всенародний заповіт у дні 27-го червня 1964 Шевченківського року .

Мих. Калинний

ПРОБЛЕМИ ПОРЕВОЛЮЦІЙНОЇ БРАЗИЛІЇ

Було б більш ніж наївно думати, що революція в ім'я збереження демократичного устрою в Бразилії, яка відбулася 31-го березня — 1-го квітня цього року, сама собою розв'яже всі болючі проблеми цієї країни. Занадто хворий організм дістався пореволюційній владі, лікувати який треба різними засобами, до — хірургічних включно. Провідники революції, представники високих військових кіл, це добре розуміють, і тому не обмежилися усуненням комунізуючого президента Жвона Гулярта та його уряду. Вони не поклались на парлямент та сенат, щоб ті далі самі провадили розпочату революцією справу оздоровлення країни. Ситуація вимагала насамперед оздоровлення федерального парляменту й сенату, перегляду особового складу губернаторів, естадуальних парляментів, повітових, міських управ.

Назовні вийшла Головна Революційна Команда, яка прибрала собі назву Ради Національної Безпеки. На чолі її став генерал, він же військовий міністер уряду теперішнього президента Республіки, Коста е Сільва. Головна Революційна Команда стала понад парляментом і сенатом і дібрала кандидатуру на президента в особі генерала Кастельо Бранко, за якого проголосувала велика більшість членів парляменту та сенату. Кастельо Бранко дістав широкі повноваження для здійснення потрібних заходів щодо оздоровлення життя країни.

Головна Революційна Команда провадить справжню „чистку", позбавляючи різних осіб депутатських та сенаторських мандатів, інших звільняє з посад, ще іншим забороняє займатися політичною діяльністю. Чимало осіб заарештовано. Цій „чистці" підпали не тільки комуністи та комунізуючі діячі, але також чимало не-комуністів, які в своїй діяльності допустилися зловживань. Це, зокрема, добре видно на прикладі Мойзеса Люпіона, що в часі свого губернаторства в естаді Парана порядкував державним майном як своїм.

В процесі цієї „чистки" не могла не протягнутися нитка до колишнього президента і до сьогоднішнього кандидата в президенти в наступних виборах, лідера найбільшої партії ПСД, Жуселіна Кубічека. Хоч і як неприємно чіпати таку особу, а з нею і найвищі, від минулих 8-ми років керівні державно-політичні кола, оминути цього не вдалося. Самий факт, що Кубічек, очолюючи Республіку, протягом кількох років вийшов на 8-ме місце в світі своїми достатками, говорить дуже багато. Тому слушними є вимоги провести докладне дослідження процесу збагачення колишнього президента. Всім також відомо, що за часів президентства Кубічека в Бразилії неймовірно розквітли марнатратство державних коштів і корупція адміністрації. Часописи наводять чимало фактів, які стверджують, що Кубічек грав у всьому цьому „першу скрипку". Ось так в управлінні пароплавної кампанії „Лойд Бразілейро" виявлено розписку Кубічека в одержанні ним 150 мільйонів крузейрів нібито для проведення пропаганди в користь цієї компанії. Президент республіки, кожному зрозуміло, не міг працювати як пропагандист для цієї кампанії, отож гроші від неї одержав він як хабар.

Побудова нової столиці міста Бразилії (в чому особливої потреби не було) обійшлася катастрофічно дорого. Вона викликала гостру інфляцію валюти, зростання дорожнечі і величезні борги, як внутрішні, так і закордонні. У цілому взявши справу, можна зробити лише один висновок, що саме роки президенства Кубічека призвели мало не до цілковитої перемоги комунізму в країні.

І через те з перших днів протикомуністичної революції піднесено питання про позбавлення Кубічека його сенатського мандату, про заборону займатися йому протягом найближчих десяти років політичною діяльністю.

Йдеться тут про найсильнішу та найчисленнішу партію в країні, партію ПСД, від якої кандидатом у наступних президентських виборах визначено Жуселіно Кубічека. Провідні військові кола намагаються уникнути відвертого конфлікту з ПСД, а та не поспішає зняти кандидатуру Кубічека. За „недоторканістю" Кубічека заявляється й значна частина державних урядовців, яких він покликав на державні посади, давши їм широкі можливості „виявляти ініціятиву" у вишукуванні особистих прибутків. Далі, слідство в справі Кубічека може потягнути за собою також слідство проти багатьох впливових державно - політичних діячів.

Хоч Рада Національної Безпеки більшістю шести голосів проти чотирьох ухвалила позбавити Кубічека сенатського мандату і заборонити йому займатися політичною діяльністю, в офіційному урядовому віснику цеї постанови ще не оголошено. У зв'язку з цим преса подає вістку про першу „кризу", про першу незгоду в керівних колах пореволюційної Бразилії. Журналісти вважають, що коли Кастельо Бранко підтвердить постанову Національної Ради Безпеки, то тим самим він „перейде Рубікон" і твердо стане на шлях успішного полагодження численних проблем.

Президент Кастельо Бранко слушно підкреслює важливість проведення земельної реформи, але не так швидко і не в комуністичному дусі, як те собі мислив Гулярт. Величезні лятифундії справді можуть давати багато сільськогосподарської продукції, але для цього їх потрібно заселити таки хліборобами, а не людьми, що на землі не хочуть працювати. Новий президент вказав на потребу спровадження емігрантів-хліборобів з Европи.

Кастельо Бранко задумує змінити дотеперішні закони про винайм житлових і інших приміщень, щоб заохотити громадян будувати приватні доми. Особливу увагу приділяє він справі знецінення бразилійських грошей. Розуміючи, що інфляція досі була вислідом нездалої політики уряду, Бранко запроваджує сувору контролю над витрачуванням державних грошей, кредитів. Заявив він також про своє бажання зревідувати експорт та імпорт, посилити розвиток промисловости, шляхове будівництво, видобуток нафти тощо.

Як виходить з виступів президента Бранко, він цілком здає собі справу і з того, що жадної реформи годі здійснити при теперішній державній адміністрації. Тому він намагається скоротити надмірну чисельність державних урядовців, піднести їх кваліфікації, почуття відповідальности за виконувану працю, усунути всероз'їдаючу корупцію. З доручення президента вже скасовано 50 тисяч по суті фіктивних посад у різних урядових установах. Вважають, що таких посад у Бразилії набереться понад 300 000.

Заходить мова і про виборчу реформу. Фактом є, що внаслідок середпартійних та міжпартійних домовлень, до парляменту, сенату, до високих естадуальних урядів потрапляють особи, які мають на меті лише особисте збагачення. Тому не диво, що корупція захоплює в своє лоно багатьох сенаторів, депутатів, губернаторів.

Проблем безліч, все це не проходить і не проходитиме легко, а тому новий уряд уже підносить питання про продовження його чинности до 31-го січня 1965-го року. Відповідно мають бути відсунені й календарні державні вибори, що припадають на жовтень. Уряд, поставлений революцією, хоче передати країну конституційно обраному урядове в належном устані, а не в руїні й хаосі.

***

Коли ця стаття була вже написана, бразилійські часописи подали декрет, підписаний президентом Кастельо Бранко про скасування сенатського мандату Жуселіно Кубічека і позбавлення його права протягом найближчих десяти років займатися політичною діяльністю.

Як доводить цій декрет, Кастельо Бранко таки „перейшов Рубікон".

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ:

З НАГОДИ ВІДЗНАЧЕННЯ 85-РІЧЧЯ ПРОФЕСОРА БОРИСА МАРТОСА

В „Свободі" з 29-го травня ц. р. вміщено замітку: „Відзначення 85-річчя Бориса Мартоса", в якій автор допустив помилку, написавши, нібито я „був одним з організаторів першої української політичної партії на Наддніпрянщині — РУП".

В дійсності я не був ні одним з організаторів РУП, ні членом її, а лише, бувши товаришем її організаторів, як член Української Студентської Громади в Харкові, допомагав їм, перевозячи контрабандно з Галичини видання РУП (р. 900), складаючи для неї відозви та розповсюджуючи їх. Річ у тім, що я не погоджувався з політичною тактикою РУП в перші роки її діяльности, а саме з терором та пропаґандою селянських повстань.

До речі, першою політичною українською партією на Наддніпрянщині була не РУП, а Українська Соціялістична Партія, зорганізована в 90-их роках минулого сторіччя Лесею Українкою, Іваном Стешенком та ін.

При цій нагоді складаю щиру подяку всім, хто привітав мене з 85-річчям мого життя та з 65-річчям моєї громадської діяльности.

Б. Мартос

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у ЗДА

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

(ДО 150-ЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

(17)

Вадим Павловський

ШЕВЧЕНКО В ПАМ'ЯТНИКАХ

Українські малярі консервативного напрямку школи російських „передвижників", як Їжакевич, Селезньов, Галімський, Романов, Ряшевський, Козловський, Світославський та інші, підтримувані газетою „Рада" з народницьких позицій, боронили проєкт Шіортіно і лаяли проєкт Шервуда, мистецька мова якого була їм незрозумілою. Так, Їжакевич в інтерв'ю для „Ради" сказав, що вважає проєкт Шервуда просто потворним[31]. Подібної думки були і інші консервативні мистці.

Об'єднаний Комітет доручив Шіортіно зробити в проєкті „деякі зміни" — змінити одежу на постаті поета, переробити постаті коло підніжжя і барельєфи. По переробці від початкового задуму малощо залишилося. Перероблений проєкт викликав нові протести, наприклад, Мик. Біляшевського[32]. Все ж Об'єднаний Комітет ухвалив 16 травня 1914 року цей проєкт, який мала ще затвердити Академія Мистецтв у Петербурзі[33]. Рада Академії Мистецтв розглянула проєкт Шіортіно 22 вересня 1914 року і згодилася з протестом київських мистців, зазначивши, що „лище видатна мистецька вартість пам'ятника могла б бути виправданням у випадках, коли виконання передається чужоземному мистцеві"[34].

Академія Мистецтв відкинула проєкт Шіортіно і повідомила про це Міністерство внутрішніх справ листом з 25 вересня 1914 р.[35]. Ще в червні 1914 року Академія зажадала була від київського міського голови, щоб надіслали їй на розгляд усі проєкти іменного конкурсу, але Київська Дума їх не прислала[36].

Під ударами російського уряду

Перша світова війна та революція 1917 року перешкодили Об'єднаному Комітетові далі провадити справу зі спорудженням пам'ятника Шевченкові в Києві, хоч він формально існував ще 1917 року.

Нелегкою була праця Об'єднаного Комітету в тодішніх умовах, і можна лише дивуватись, що йому пощастило провести аж три міжнародні конкурси і четвертий — іменний. В час, коли відбувались конкурси, російські урядові кола, через шовіністичні чорносотенні організації та з підтримкою російського духовенства, з Синодом на чолі, вели шалену боротьбу проти українського руху і проти Шевченка.

Ця боротьба, ведена і в газетах, і в чорносотенних брошурах, в церквах і через поліцію, надто добре відома. Бачачи, що їм не щастить із цим, російські шовіністи не перебирали засобами й робили все від них залежне, щоб утруднити справу зі спорудженням пам'ятника. На початково вибранім для пам'ятника місці — на площі біля Михайлівського монастиря — поставили в 1911 р. тимчасовий бетоновий пам'ятник княгині Ользі з постатями ап. Андрія та св. св. Кирила та Методія. Натомість під пам'ятник Шевченкові Київська Дума дала на вибір місце на Басарабськім базарі або на Вел. Васильківській вулиці поруч із лазнею, коло друкарні чорносотенної газети „Кіевлянинъ".

Зрештою, боротьба ця мала на меті заборону діяльности Об'єднаного Комітету. Його намагались зліквідувати, як організацію, що виникла протизаконно.

19 липня 1911 р. київський генерал-губернатор Ф. Трепов написав листа міністрові внутрішніх справ П. Столипіну, домагаючись заборони спорудити пам'ятник Шевченкові в Києві та заборони діяльности Об'єднаного Комітету[37]. В своїй відповіді Трепову Столипін, у листі з 11 серпня 1911 р., вважав усі постанови Київської Міської Управи (Думи) про об'єднання діяльности з Полтавським земством незаконними і радив Трепову поставити питання про Об'єднаний Комітет та пам'ятник Шевченкові в Києві на розгляд Ради Міністрів[38].

Замах на Столипіна в Києві 1 вересня і смерть його 5 вересня 1911 р. врятували Об'єднаний Комітет від розгрому. Приготований лист Столипіна до Трепова про заборону пам'ятника та ліквідацію Комітету лишився непідписаним, а атмосфера з часом дещо змінилась. Рада Міністрів, розглянувши 28 травня 1913 року новий рапорт Київського, Подільського та Волинського генерал-губернатора про бажаність закриття Об'єднаного Комітету, вирішила, що „Кіевская Городская Дума имѣла и имѣеть право и впредь принимать участіе въ сооруженіи памятника Шевченку"[39].

Скориставшись з рішення Сенату, Харківська Міська Дума також вирішила підняти клопотання на збір коштів для побудови в Харкові пам'ятника Шевченкові, Квітці-Основ'яненкові та М. Лисенкові. На листі харківського генерал-губернатора Катеринича з 21 січня 1914 року міністрові внутрішніх справ Маклакову з запитом — чи можна дозволити? — останній наклав резолюцію: „приходится разрѣшить"[40]. Проте, всяка діяльність у цім напрямі припинилася за півроку з початком першої світової війни.

Місцева ініціятива обабіч збруча

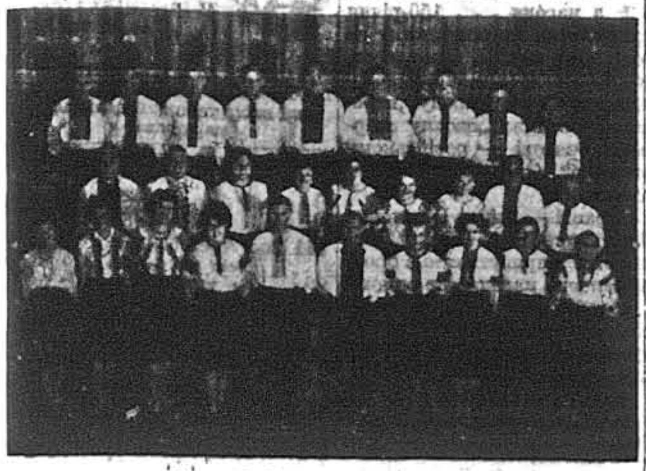
В той час, як намагання громадянства поставити в Києві достойний пам'ятник Шевченкові ніяк не щастило здійснити, пам'ять поета вшановано кількома пам'ятниками, поставленими з приватної ініціятиви на провінції — в підросійській, а особливо в підавстрійській Україні.

Наскільки відомо, перший пам'ятник Т. Шевченкові — з його погруддям — поставив харківський банкір Олексій Алчевський у 1898 р. в своїм саду (Мироносицький зав., ч. 7), який мав би згодом стати власністю міста. Мармурове погруддя Шевченка для нього виконав скульптор В. Беклемішев. Через передчасну смерть Алчевського в 1901 р. його маєток перейшов у чужі руки, і пам'ятник розібрали. Тепер бюст стоїть у Шевченківськім музеї в Києві[41].

---

[31] „Рада", 1914, ч. 46.
[32] Сяйво, 1914, ч. 5/6.
[33] „Держ. Публ. Бібл. УРСР, Відділ Рукоп. II 28667, наведено у: А. Німенко, Монумент Кобзареві в Києві. — Вітчизна, 1961, ч. 5.
[34] Фонд Мин-ва Внутр. Дѣлъ, „Департ. Общих Дѣлъ" 1914, Н. 142, Лист 3, наведено у: „Шевченко в документах і матеріялах, Київ 1950, ст. 338.
[35] Мин. Внутр. Дѣлъ — Департаментъ Общихъ Дѣлъ, 1901-1917, ном. 38, арк. 174-175. Цит. за Т. Г. Шевченко в документах і матеріялах, Київ, 1950, ст. 337-338.
[36] Там само, „Т. Г. Шевченко в докум. і матеріялах", ст. 339-340.
[37] М. В. Д. Департаментъ Общихъ Дѣлъ, 1901-1917, ном. 38, лист. 67-69. Цит. за Шевченко в документах і матеріялах, Київ, 1950, ст. 321-324.
[38] Там само, за Шевченко в документах і матеріялах, ст. 324-326.
[39] Украинская Жизнь, 1913, ч. 6, ст. 93.
[40] Шевченко в документах і матеріялах, ст. (337)3.
[41] М. Рослик. „Перший пам'ятник Кобзареві". Прапор (Харків), 1963, ч. 10.

КОНЦЕРТ В РОКОВИНИ Т. ШЕВЧЕНКА

Мішаний Хор у Спрінґ Велі, Н. Й.

Українська громада в Спрінґ Валі вшанувала 150-ліття народження Шевченка концертом 24-го травня в Українському Домі.

Концерт почався відспіванням американського гимну й „Заповіту" Т. Шевченка. Андрій Стельмащук ,виголосив по англійськи промову. Представник тут народжених українців навчив не одного із новоприбулих наших земляків, як треба розуміти і цінити Шевченка.

Мальовнича групка бандуристок — тріо, що складалося з панночок Лілеї та Богданни Волянських і Лялі Витвицької зачарувало слухачів мистецьким співом: „Думи мої"... і „Нічка тиха і темна була", муз. П. Мошняги до слів Лесі Українки.

„Хустину" — відчитала Надія Садницька, яка потім зі сестрою Марусею гарно відспівали дует Гайворонського — „Нащо мені чорні брови" при вмілім акомпаніяменті Галини Стельмащук.

Маестро Гліб Шандровський, відомий бас-профундо, соліст Республіканської Капелі О. Кошиця, а пізніше багатьох американських театрів, вивів з артизмом інсценізацію поеми „Чернець" в супроводі дітей: Лесі Дмитришин Уляни Кондрацької, К. Венгринович, Й. і С. Іванко.

Сцена знову замайоріла стилевими українськими строями — хор під орудою д-ра Олега М. Волянського відспівав перший раз на естраді, спеціяльно написану для цієї нагоди, кантату „До Тараса Шевченка", слова і музика Гліба Шандровського. Публіка прийняла виконання бурхливими оплесками.

„Сонце заходить" Роздольського зі сольом А. Стельмащука і „Реве та стогне" Лятошинського у виконанні хору закінчили першу частину концерту. — Перед спущенням куртини голова концертового комітету д-р Володимир Семків попросив до слова присутнього на залі відомого українського діяча, адвоката, д-ра Михайла Пізнака, який в товаристві своєї дружини і приятелів загостив з Ню Йорку на концерт. Д-р Пізнак сколихнув авдиторію до тієї міри, що його виступ перервано кількакратно оплесками. Так само з увагою слухачі слідкували за словом місцевого душпастиря о. Лева Моска.

Друга частина концерту почалася гарною українською промовою Осипа Федорики. Тріо акордеоністок, Кароліна Москаль, Маруся Садницька та Ірина Дарнобід, бадьоро відограли в'язанку українських мелодій. — Англійською мовою поему „Іван Підкова" віддеклямував Степан Дарнобід. — Дует Одарки і Карася пройшов з небувалим у нас успіхом. Одарку грала співачка Людмила Волянська, а Карася — бас Гліб Шандровський. Дуетові передував сольоспів маестра „Ой щось дуже загулявся" з тієї ж опери С. Гулака Артемовського, фортепіяновий супровід спочивав у руках інж. Володимира Патрила, який безкорисно і з посвятою приїжджав кілька разів на проби здалеку. Глядачі винагородили виконанців довготривалими оплесками.

Мистецька деклямація „поеми „Розрита могила" п. Павлини Суходольської слідувала. Її пензлеві належав і прекрасний портрет молодого Шевченка, що прикрашував сцену. Праворуч від нього портрет Шевченка маестра Шандровського.

Хор відспівав в'язанку укр. пісень під назвою „Бандура", Давидовського. Успіхові „Бандури" сприяли дириґент д-р Волянський і добрі голоси солістів.

Перед закінченням концерту голова комітету д-р В. Семків подякував присутнім за участь, а всім виконавцям за їх труд і посвяту. Особлива вдячність була всім солістам та чотирьом громадянам, що подбали про стилеві українські строї, а саме: паням Катерині Сивуляк і Теодозії Кондрацькій та панам Г. Кондрацькому й І. Дарнобідові.

В. О. С.

Ювілей А. Цебака — секретаря 100 Відділу УНСоюзу

Українська громада столиці сталевої індустрії дистрикту Келумет Гері, мала. Нема там української церкви, хоч є греко-католицька угро-руська, нема інших організацій, повставали і зникали. За те там все був 10-ий Відділ УНСоюзу і його секретар понад 50 літ. Без Відділу УНСоюзу, заявив ювілят Андрій Цебак, не було б нашої громади в Гері. Українці не знали б себе, Союз об'єднав їх.

30-го травня відзначив Андрій Цебак 50-ліття свого подружого життя в тій малій громаді. Та громада виявила себе великою, бо на ювілею було 85 людей! У Гері — це великий успіх. Гері — місто нове, з приїздом молодого 20-літнього Андрія, це було „кордонне місто" з комарями величини пчоли і пісковими заметілями. Не було авт, телефонів, вулиць. Були придорожні коршми з ганками, до стовпів яких прив'язували люди коней. Коні були одинокими приятелями і помічниками людини. Дружба Андрія Цебака, Лаврівський, якого доля злучила з ним, ствердив, що важко було навіть дістати коней, щоб молодят завести до церкви, треба було замовляти наперед.

Так зачинав життя в Гері секретар Відділу УНСоюзу. Минулися комарі і коні, зникли піскові насипи, постало модерне місто з недалеким портом Келумет, яке стало центром величезних сталевих компаній Інленд, Бетлеґем, Юнайтед та інших. Це найбільший центр сталеварень Америки, який швидко росте з огляду на близьке положення копалень залізної руди і дешевих водних шляхів. Великих Озер.

Громада в Гері має ще кілька інших організацій крім Відділу УНСоюзу. Та поштовх до всіх акцій виходить від УНСоюзу і його добрих співробітників д-ра Головатого, інж. Лібера та інших. Д-р Головатий, який прийшов з дружиною на ювілейний вечір до Джені ресторану на Бродвею, проводив імпрезою. Неприсутнього інж. Лібера, який в службовій справі виїхав до Висконсин, заступала його дружина.

З рамени УНСоюзу прибули на це торжество орг. Микола Трачук і підписаний. Союзовці жінки і чоловіки обох еміґрацій гарно переводили вечір і хоч програма скінчилася, до дому не спішилися.

В приємній атмосфері переплітаній споминами і жартами промовляли коротко на бенкеті: Іван Гриневич — організатор імпрези, Василь Бабяк—предсідник Відділу, Антін Миленький, І. Лаврівський, Микола Ткачук — орг. УНСоюзу і підписаний. При влаштуванні бенкету працювали в поті чола Юлія Фодж, бувша фін. секретарка Відділу і Ярослав Крук. Місцева газета Гері Пост Трибюн принесла вістку про імпрезу і прислала репортера з фотоапаратом.

Ст. Куропась

Панство Андрій і Антоніна Цебаки щиро дякують всім тим, що причинилися до влаштування цього Ютілею. Дякують голові Ювілейного Комітету п. Ярославові Крукові, п. В. Бабякові і М. Ліберові та пані Юлії, котра спекла коровай, і п. д-рові М. Д. Головатому, що був тостмайстром, та панам інж. Ст. Куропасеві. і організаторові М. Ткачукові, за те, що здалеку прибули на це свято. З нагоди нашого Ювілею складаємо $ 50 на Наукове Товариство ім. Т. Шевченка, $ 25 на видавничий фонд „Свободи" і $ 25 на місцеву школу при церкві св. Михаїла в Гері, Індіяна.

В українських скупченнях в Півд. Америці

30-ЛІТТЯ ТИЖНЕВИКА „НАШ КЛИЧ"

В місяці травні ц. р. тижневик „Наш Клич", орган Т-ва „Відродження" в Арґентині закінчив 30-ліття свого існування, що зістало відмічене відповідними обходами влаштованими Управою Т-ва „Відродження" та його філій. Слід навести, що довголітній редактор згаданого тижневика проф. Є. Онацький з огляду на свій стан здоров'я опустив пост редактора, і тепер відвічальним редактором „Нашого Клича є Богдан Коваль, який очолює також Т-во „Відродження" в Буенос Айресі.

Єпископ Кир Андрій Сапеляк відвідав українські скупчення в Параґваю.

Апостольський Візитатор і Єпископ Українців-католиків в Арґентині Кир Андрій Сапеляк відвідав українські скупчення в Параґваю, громади вітали Преосвященого з належними врочистостями. Кир Андрій виїхав до Параґваю через Місіонес і 22-го лютого прибув до приграничного міста Енкарнаціон, де чекала на Нього делеґація в складі: Всч. о. Іван Буґера, одинокий укр.-католицький священик в Параґваю, та п. Худик — голова „Просвіти" в Енкарнаціоні, п. В. Баран — голова „Просвіти" в Сандовій та пп. Говдак і Шостак, які привітали Єпископа хлібом і сіллю. Після привіту Преосвященний відвідав місцеву Катедру, а опісля відбулося прийняття в домівці місцевої „Просвіти". Єпископа супроводжали його секретар о. Василь Король, що є уродженцем Місіонес, та Всч. о. Юрій Мельничин ЧСВВ, протоігумен оо. Василіян в Місіонесі.

Маловідома українська громада в Чіле.

Після закінчення другої світової війни кількадесять українських родин приїхало до Чіле і після поборення початкуючих труднощів в рр. 1950/52 почали організуватися, нав'язуючи контакт з українськими організаціями в Буенос Айресі. По деякім часі контакт зовсім перервався, а в послідніх часах нема ніяких вісток про українську громаду в Сантіяґо. З приватних листів виясняється, що більше число наших громадян виїхало з Чіле до ЗДА, а ті, що остали, не подають ніяких вісток, бо вони находяться в незавиднім економічнім положенні. Повищі рядки наводимо тому, щоб хтось з наших громадян перебуваючих в Чіле, подав число нашої еміґрації, подаючи хотяй коротенькі інформації про їхнє буття.

Дещо про стан громадського життя українців в Уруґваю.

Невелика числом українська спільнота в місті Монтевідео (Уруґвай) переживає тепер замітний застій в організаційному житті, бо відчувається брак активних одиниць, які могли б пожвавити громадську працю. Такий стан повстав внаслідок тих обставин, що еміґрація не відновляється, а ряди піонерів постійно ріднуть, бо одні вмирають, інші старіються, а деякі виїхали до ЗДА.

Правда, є в Монтевідео кількадесять громадян українського походження, що набули університетську освіту, — але вони віддалися своїм професійним обов'язкам і життям та справами української спільноти майже не цікавляться. Подібно мається справа з молоддю, яка денаціоналізується. Щоб тому протиставитися, Управа місцевої „Просвіти" та українська католицька парохія повинні звернутися за допомогою „Просвіти" в Буенос Айресі і спільними силами заквивізувати всі сили й засоби, щоб заанґажувати до праці освічену молодь, — бо свідома і зорганізована молодь, — це запорука розвою та забезпека майбутности.

М. Данилишин

● **В Італії** — за офіційною статистикою — коло 40.000 жінок вмирає щорічно за припинювання вагітности з допомогою знахорів та нефахових повитух. В минулому році народилось в Італії 30.000 нешлюбних дітей.

Успіхи нашої молоді

Богдан Божик

Недавно приїжджав з армії до своїх батьків молодий рекрут Богдан Божик, син відомого маестра Володимира Божика і його дружини Моніки. Беручи до уваги, „що часто приходиться чути від деяких осіб про те, що час військової служби — це згублений час, ми звернулися за опінією в цій справі до молодого Божика. Український стрілець, який, до речі, за дуже короткий час уже дістав відзнаку-медаль за точну стрільбу, зовсім іншої думки. „Бейзік трейнінг" — так називається навчання основних військових засад в перші часи служби в американській армії, не така тяжка річ, як дехто собі уявляє, — каже Богдан. — Все залежить від індивідуальности". Щоб навчитись виконувати накази та засвоїти основні принципи військової штуки, як користуватися гранатами, щукопашна боротьба з ворогом, стрільби і т. п., треба завжди дивитися вперед і мати перед собою ціль — осягнення інших знань військової техніки. Тому Богданові Божикові час військової служби — це не згублений час, а нагода, яку він належно використовує для своєї власної користи, для користи Америки, а може й для України в майбутньому.

Служба в армії — це також проба для молодих людей щодо їхнього відношення до своїх батьків, родини. „Я рада за свого сина, — каже Богданова мама. — За час військової служби я відчула, як він дорожить своїми рідними". Українці Каліфорнії, де перебувають батьки молодого військовика, радо вітали Богдана з його першими успіхами в рядах американської армії.

Ів. Ов.

Нова публікація НТШ

В серії „Доповідей", під ч. 22, вийшла в Ню Йорку у виданні НТШ невелика обсягом праця д-ра Ол. Соколишина „У 390-річчя появи „Апостола" і „Букваря" Івана Федоровича у Львові". Огляд слов'янського книгодруку розпочинає, автор з 1468 р. коли в Чехії вийшла перша друкована книжка. Розповідаючи історію книгодруку в Україні, автор полемізує, доказуючи фактами, з московською большевицькою пресою, розкриває правдиві причини, що змусили Федоровича і Мстиславця втікати з Москви. Багато уваги приділено описові нашого першого „Букваря", що вийшов у Львові 1574 року. Видання ілюстроване портретом Івана Федоровича та заставками й кінцівками з його друків.

● **Турецький прем'єр Ізмет Іненї** — колишній президент Туреччини, емеритований генерал — заявив, що він дуже радий, що Америка включилася у ролі посередника у спір між Грецією і Туреччиною за Кіпр і що він вірить, що мирна розв'язка прийде дуже скоро. Самі кіпрські греки і турки не такі оптимісти.

● **Станіслав Глова**, поляк, колишній в'язень кацету в Освенцімі, вказав на одного з 21 оскаржених колишніх сторожів того кацету, на судовому процесі у Франкфурті в Західній Німеччині, Йозефа Клера, як того садиста, який вкидав загорнених в папір немовлят до великої печі в кацеті. Той же Клер висилав до газової комори всіх, хто тільки виявляв перші познаки тифозної гарячки.

Повідомляємо Родину, Друзів і Знайомих, що 11-го червня 1964 року помер наглою смертю, на удар серця наш Найдорожчий
СИН, БРАТ, ЧОЛОВІК, БАТЬКО І ДІДО
бл. п.
ЮРІЙ КОПИСТЯНСЬКИЙ
на 62-му році життя,
б. політв'язень, кооперативний і просвітний діяч.
Горем прибита:
мама — ВІКТОРІЯ в Україні
сестра — ОКСАНА в Україні
брат — АНДРОНІК з Родиною
жінка — МАРІЯ з доньками ІРЕНОЮ, ЯРОСЛАВОЮ, ДОЗЕЮ, Зятями і Внуками

Ділимося сумною вісткою, що 13-го червня 1964 року, *прийнявши Найсвятіші Тайни* у 90-му році життя, відійшов у Вічність
б. САВИН ДУРБАК
кол. Радник Митрополичої Консисторії у Львові, кол. сотрудник у Тернополі, довголітній катехит і економічний діяч у Теребовлі, завідатель Налужа й Залавя, в'язень і капелян українських полонених вояків у Модліні 1919-20 рр., основник української католицької парафії в Ютиці.
ПОХОРОНИ відчуться в Ютиці, в церкві св. Володимира, у вівторок, 16-го червня 1964 року о год. 9-ій рано, про що повідомляє всіх Рідних, Приятелів, Знайомих, Співробітників, кол. Учнів і Парохіян
горем прибита
РОДИНА

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. д-ра ІЗИДОРА ДУБИЦЬКОГО
складають на Пам'ятник Т. Шевченка —

Варвара ХЛОПАК	$10.00
Текля ЄЗУСКО	10.00
Ольга ЄЗУСКО	5.00
Єра і Анна ВАЙС	5.00

ЗІ СПОРТУ

ВІДБУЛИСЯ ПЕРШОСТІ ВІДБИВАНКИ УСЦАК

Дітройт, 30-го травня. — До змагань відбиванки за першість Української Спортової Централі Америки і Канади зголосилися такі клюби: „Україна", Торонто з дружинами чоловіків і жінок. Пласт, Торонто з жіночою дружиною, „Леви" Шикаґо з дружинами чоловіків і жінок та „Черник", Дітройт, який був господарем турніру, з дружинами чоловіків і жінок. На жаль, не прибули на ці українські першості представники Сходу в конкуренції чоловіків і жінок та дружина Студентського Клюбу з Вінніпеґу. До суддейської комісії ввійшли: Ярослав Хоростіль (УСЦАК), Євген Обухівський (провідник турніру), В. Сточанський („Україна", Торонто), Ю. Витанович („Леви", Шикаґо) мґр. В. Кузь (Пласт, Торонто) і З. Брездень („Черник", Дітройт).

Змагання відбувалися системою кожний з кожним по два сети.

Вислідн жінок:

Пласт — „Черник" 15:6, 15:4
„Україна" — „Леви" 15:10, 15:3
„Леви" — „Черник" 15:13, 16:14
„Україна" — Пласт 15:5, 15:4
„Україна" — „Черник" 15:7, 12:15
„Леви" — Пласт 14:16, 16:14

В кінцевому точкуванні дружини зайняли такі місця:

1. „Україна", Торонто 5:1 т.
2. „Леви", Шикаґо 3:3 т.
3. Пласт, Торонто 3:3 т.
4. „Черник", Дітройт 1:5 т.

Про друге місце „Левів" рішило краще відношення підсумованих точок всіх сетів.

Вислідн чоловіків:

„Україна" — „Черник" 15:7, 15:13
„Леви" — „Черник" 15:10, 15:6
„Леви" — „Україна" 17:15, 4:15, 15:8

В кінцевому точкуванні місця зайняли:

1. „Леви", Шикаґо 4:1 т.
2. „Україна", Торонто 3:2 т.
3. „Черник", Дітройт 0:4 т.

Безпосередньо по закінченні змагань голова УСЦАК Я. Хоростіль вручив переможцям; жіночій дружині „України" з Торонта і чоловічій дружині „Левів" з Шикаґо мандрівні нагороди (чаші). На спільній вечері, яка відбулася опісля в домівці „Черника" голова УСЦАК обдарував чашами, уфундованими Централею, найкращих змагунів турніру, яких вибрала суддейська комісія. Ними були: змагунка „України" І. Кінґсвуд" та О. Терлецький з шикаґовських „Левів" Вирізнено теж поміж жінками Христю Лушпинську з „Левів" і Еріку Верґер з „України", а серед чоловіків Івана Ігнатовича з „України" та О. Мацілинського з „Черника". Спеціяльне вирізнення одержала на пропозицію З. Брезденя наймолодша дружина пластунок з Торонта, яка грала в чисто українському складі. Ца це висловив пластункам признання теж Я. Хоростіль у своїй промові під час вечері.

„Черник", як господар, вив'язався вповні зі свого завдання. Змагання проходили скоро і чисельна публіка нагороджувала змагунів оплесками. До найцікавіших зустрічей належала гра чоловіків „Леви" — „Україна", якої вирішення прийшло щойно в третьому сеті. Змагуни обидвох команд були настільки вирівняні, що суддям було важко когонебудь із поміж них вирізнити. Не менше цікавою була зустріч жіночих дружин „України" і „Левів", бо обидві команди грали дуже жертвенно. Дружина чоловіків „Черника" блистіла добрими змагунами, але бракувало їм зіграности через брак тренінґів. Також і жіноча дружина „Черника" могла б стати рівнорядним противником другим, коли б вона відбувала інтенсивні тренінґи. Наймолодші змагунки Пласту з Торонта заімпонували своєю спортовою поставою (всі без вийму), а найкраще з них подобалися: Христя Еліяшевська, яка грала з побандажованими руками і колінами, Христя Томків і Ліда Сиротинська. В них можна було бачити матеріял на змагунок великої кляси і таке признання повинно бути для них заохотою для дальшої праці над собою.

Відбуті змагання та товариська вечірка дали змогу нашій молоді провести приємно час в рідному середовищі, і за це належиться щира подяка діячам УСЦАК за їх труд для нашої молоді.

Зиновій Брездень

БІГ НАВПРОСТЕЦЬ ЗА ПЕРШІСТЬ СУАСТ-СХІД

В неділю, 21-го червня на оселі „Верховина" в Ґлен Спей, Н. Й. влаштовує ланка легкоатлетики СУАСТ - Схід біг навпростець за індивідуальну і дружинову першість 1964 року. Змагання відбудуться в таких конкуренціях; чоловіки — біг на 1½-2 милі, жінки — 1,000 м., юнаки до 18-го року життя — 1 миля, юначки — 500-600 метрів. Початок змагань, які є частиною програми зеленосвяточних святкувань комбатантів, точно о год. 9:30 рано і вони закінчаться перед Службами Божими. До участи в бігах запрошені змагуни Товариств — членів СУАСТ-Схід і молодечих та студентських організацій. Ці змагання є кваліфікаційними для змагунів, які хочуть взяти участь у змаганнях „Здвигу Молоді", заплянованому на 20-го вересня ц. р. в Ню Йорку.

Зголошення до бігів приймає ланковий до 19-го червня включно на адресу:

M. Jaworsky, 803 Nostrand Ave., Brooklyn, N. Y. 11225, телефон (212) HY 3-0431, або особисто в суботу і в неділю перед змаганнями на оселі „Верховина".

Я. Яворський

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ УСЦАК

В суботу, 30-го травня відбулися в клюбовій домівці УСТ „Черник" в Дітройті звичайні Загальні Збори Української Спортової Централі Америки і Канади. На Зборах були заступлені вісім Товариств делеґатур СУАСТ-Північ і Канади, а від СУАСТ-Схід передав телефонічно привіт його голова д-р Едвард Жарський. Предсідником був інж. Володимир Левицький, а секретарював д-р Володимир Рижий. Після вислухання звітів вибрано керівні органи УСЦАК майже в такому самому складі, як в минулому році, і залишено осідком Централі Торонто. Но нової Управи УСЦАК ввійшли: Ярослав Хоростіль (Торонто) — голова, інж. Володимир Кізима (Дітройт) — містоголова, мґр. В. Кузь (Торонто) — секретар, Степан Маланчук (Клівленд) — реф. спорту, ред. Осип Новицький (Клівленд) — реф. преси, д-р Володимир Віринук (Шикаґо) — реф. дисципліни і верифікації, мґр. Іван Красник (Шикаґо), Михайло Савка (Торонто) і інж. Мирослав Осадчук (Торонто) — Контрольна Комісія. До Ради УСЦАК були вибрані: інж. Богдан Рак (Ню Йорк) — голова, інж. Володимир Левицький (Шикаґо) — містоголова, Ірина Дубас (Клівленд), мґр. Василь Бойчук (Торонто), Володимир Сохан (Ню Йорк) і інж. Тарас Грицай (Ню Йорк) — члени. Із важніших рішень слід відмітити постанову, щоб до змагань за першість УСЦАК допускати лише змагунів українців, чи українського походження. Зроблено лише виїмок для дружин сеньйорів футболу.

Петро Головатий

„ЛЕВИ" ПЕРЕМОГЛИ КОНКУРЕНТА НА ПЕРШУНА
„Леви" — „Ґрін Вайт" 2 : 1

Шикаґо, 31-го травня. — Дуже скора і тверда дружина німців є поруч з „Левами" найповажнішим кандидатом на аванс з Першої до Вищої Дивізії. Тому зустріч „Левів" з „Ґрін Вайт" була дуже важною. „Леви" підсилили свою дружину змагунами Сниликом, Каздобою, Савицьким і Радою, без помочі яких годі було чекати перемоги над німцями. Найкращим із спроваджених змагунів був Снилик, який ініціював цілі акції дружини. З місцевих найкраще заграли: Крат, Терлецький, Еліяшевський і Кашуба, який оборонив карний удар при стані 1:0. Ворота для „Левів" здобули: Грушецький у 38-ій хвилині і Рада в 56-ій хвилині гри.

Змагання резерви „Левів" із резервою „Ґрін Вайт" закінчилися нерішеною 3:3. Стрільцями воріт для „Левів" були: ветеран Б. Куцая, Мирон Дахнівський і Філоненко. Юнаки „Левів" зремісували з юнаками української дружини „Тиґрів" 0:0.

Сумівські „Крила" програли несподівано високо мистецькі змагання Вищої Дивізії з „Ганзою" вислідом 0:8. Після цієї втрати точок вони зійшли з другого на третє місце показника. Резерва „Крил" теж зазнала поразки від резерви „Ганзи" з рахунком 0:6. Одинокі юнаки „Крил" здобули свому клюбові в цьому тижні перемогу. Вони виграли з одноліткамн Литовського СК 3:1.

Петро Головатий

Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові в Москві під знаком хрущовської „дружби народів"

Закінчення зі стор. 1-ої

на гранітній брилі, привезеній також з України, викарбовано переклад із „Заповіту":

И меня в семье великой,
В семье вольной, новой
Не забудьте, помяните
Добрым, тихим словом.

Після відкриття Н. Хрущов виголосив з трибуни промову. Розпочав він такими словами: „Сьогодні тут на відкритті пам'ятника Тарасові Григоровичу Шевченку москвичі, а з ними разом і всі радянські люди складають данину любови й пошани великому синові великого українського народу, поетові - революціонерові, поетові - демократові, великому художникові, який увесь свій величезний талант віддав справі нашого народу".

Відчувши, що сказав щось невідповідне, Нікіта Хрущов відразу ж пояснив: „Я кажу — нашого народу тому, що Тараса Григоровича Шевченка вважають рідним і близьким не тільки українці, росіяни, білоруси, а й люди всіх національностей, об'єднаних в Союзі Советських Соціялістичних Республік. Ось тому так радісно бачити цей пам'ятник тут, у столиці нашої Родіни".

Хоча промовець спочатку схарактеризував відкриття пам'ятника Т. Шевченкові як „свято культури", він скоро переключив його на політичну подію, заявивши, що „поезія Шевченка кличе до боротьби за мир, працю, свободу, рівність, братерство і щастя всіх народів на землі". Підтягання творчости поета-революціонера - патріота під сучасні большевицькі гасла Хрущов лякував такими висловами, як „народи нашої країни під керівництвом комуністичної партії розірвали кайдани рабства і гноблення", або — „радянська людина, людина вільної праці стала господарем і будівником свого щастя" . . . Лише раз він зацитував Т. Шевченка українською мовою — „У нас же й світа, як на те".. Н. Хрущов ретельно підкреслював та пропаґував „нерозривну дружбу" між українським і російським народами, виявляючи те, що саме Москву тривожить. Підтягання Т. Шевченка, який картав Росію за поневолення України, Білоруси, народів Кавказу, Азії й інших, під „єдиномислячого" — червоною ниткою проходить у промові генерального секретаря ЦК КПСС: . . ."Завітна любов до свого народу, любов до всього трудового народу Росії проходить через усю творчість Кобзаря", або — „Голос Шевченка зливався з голосом російських революційних демократів" . . .

У довгій промові Н. Хрущов, а за ним і менші ранґою промовці, не раз робив випади проти українців за кордоном, але ні разу не згадав, що скоро у Вашингтоні буде встановлено пам'ятник Тарасові Шевченкові. „Навколо творчості Шевченка і сьогодні за рубежем іде гостра ідеологічна клясова боротьба. Вороги комунізму, і в їх числі буржуазні націоналісти, що подвизаються біля підворіть своїх імперіялістичних хазяїв, — казав Хрущов, — як і раніше, намагаються використати творчість великого Кобзаря у своїх зрадницьких цілях, вони всіляко перекручують і фальсифікують її" . . . В іншому місці промови: „Українські націоналісти намагалися взяти на озброєння творчість Тараса Григоровича. Але український народ правильно розумів і розуміє глибокий інтернаціональний зміст поезії свого кращого сина. Він завжди був вірний дружбі українського і російського, усіх інших народів нашої країни".

Н. Хрущов настирливо підкреслював у своїй промові справжню суть відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Москві, його ніби то комуністичну символіку: „Ім'я Т. Шевченка залотими літерами вписане в історію прогресивної культури. Відкриття пам'ятника великому Кобзареві в Москві, де він стоятиме в ряду з пам'ятниками геніям російської культури — Пушкіну і Гоголю, Горькому і Маяковському — є наочним виявом нерушимої дружби і братерства наших народів". І закінчив промову таким закликом: „Хай міцніє дружба між вільними народами, хає міцніє інтернаціональне братерство трудящих усього світу!"..

Наступний промовець, П. Шелест, від УССР, не завагався в тіні великого Кобзаря зводити наклепи на нього, на його духовних синів і дочок — вільних українців за кордоном. За тим промовцем виходило, що Т. Шевченко боровся проти всіх, „хто намагався ізолювати Україну від російського" народу . . . Він заявив, — цитуємо за „Радянською Україною" з 11-го червня: „Буржуазні націоналісти за кордоном не раз намагалися, та й тепер ще намагаються перекрутити творчість Кобзаря, щоб використати її для своїх брудних цілей. Але це їм не вдасться, ніколи не вдасться!" — заклинав партійний бонза Шелест, кандидат на члена Президії ЦК КПСС.

„Вся історія України вчить, що лише на основі марксизму - ленінізму . . . можна добитися справжньої рівноправности і свободи, небувалого розквіту всіх матеріяльних і духових сил кожного народу. Ось чому комуністи України, — твердив П. Шелест, — український народ, як зіницю ока, бережуть ленінські заповіти, завжди високо тримають прапор пролетарського інтернаціоналізму, рішуче виступали й виступають проти національної обмежености, проти націоналістів, у яке б вбрання вони не одяглись, в які б кольори не перефарбовувались!" У кінці він прохав: „Дозвольте мені від імени українського народу висловити глибоку подяку великому російському народові" . . .

Після слова робітника А. Кубарева, останню промову виголосив російський поет Ніколай Тіхонов, який написав найбільше од Сталінові, а тепер вправляється в славословії партії Хрущова. Москву він називав „оплотом миру і проґресу", а Т. Шевченка — ініціятором „братерства наших літератур, зв'язку російського і українського пролетаріяту" (!).

Після закінчення мітинґу і відіграння гимнів СССР та УССР, Капеля „Думка", Український народний хор і Капеля Бандуристів виконали „Заповіт" Т. Шевченка. Хрущов та інші склали біля пам'ятника Тарасові Шевченкові вінки. Потім збірний хор співав „Реве та стогне Дніпр широкий". Хрущов, Брежнєв, Косиґін, Підгорний, В. Ульбрихт і інші пішли до скверу поблизу пам'ятника і там посадили вісім молодих дубків, „як символ вічної і непорушної дружби двох великих народів".

Делеґати від Української ССР поспішили від пам'ятника Кобзареві до пам'ятників О. Пушкіну і О. Горькому, щоб покласти там квіти. Вони ж відвідали мавзолей В. Леніна, поклавши і там вінок „від імени українського народу" . . .

У Великому Театрі відбувся Шевченківський концерт.

Знаменно, що саме того ж дня в Москві відбувалася сесія Верховного Совєту РСФСР, на якій були присутні „посланці" від Азербайджанської ССР з нагоди . . . 150-річчя прилучення Азербайджану до Росії. Там якийсь Іскандеров, також нібито від імени азербайджанського народу, передав привітання „своєму старшому братові — російському народові" („Правда" з 11-го червня).

Справді — Тарас Шевченко вічно живий! Він і там, у Москві, своєю присутністю в бронзі, напевно нагадав не одному з азербайджанців та українців, за що саме боровся, за що мучився й карався, але не каявсь.

***

Якщо порівняти пам'ятник Тарасові Шевченкові у Москві з тим пам'ятником геніяльному співцеві Свободи, що ми відкриємо 27-го червня у Вашингтоні, то побачимо, що:

під московським пам'ятником немає дрібки української землі; що на тому пам'ятникові немає ні слова українською мовою, ані навіть згадки про Україну, та що той пам'ятник, поставлений за державні гроші, був відкритий у будній день і з дивним поспіхом, о 5:00 год. вечора, коли робітники лише миють руки, щоб вийти із фабрик на вулицю. Цікаво також, що дату відкриття пам'ятника затримано в повному секреті аж до самого відкриття.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СЕРЕДА, 17-го ЧЕРВНЯ 1964 р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Клюб Поступовий 70 Відд. в год. 7-ій веч. в УН-Домі при 96 Fleet St. Проситься прийти і забрати свої дивіденди. — П. Костик, секр.

П'ЯТНИЦЯ, 19-го ЧЕРВНЯ 1964 р.

ДЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Укр. Січ 170 Відд. в год. 6-ій веч. в УНДомі при 96 Фліт вул. На зборах роздаватиметься дивідендові чеки, які того року значно більші. Подається до відома, що з причини хвороби І. Грабара, членські вкладки проситься влачувати на зборах. — Управа.

СУБОТА, 20-го ЧЕРВНЯ 1964 р.

НЮАРК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Чорноморська Січ 14-ий Відд. в год. 7:30 веч. в Січовім Домі. Проситься відібрати свої чеки-дивіденди. — М. П. Острок, секр.

АСТОРІЯ, Л. Ай., Н. Й. Піврічні збори Б-ва св. о. Миколая 5-ий Відд. в год. 6-ій веч. в церковній залі. Проситься відібрати свої чеки-дивіденди. Є рівнож важні справи до полагодження. — А. Малан, предс., А. Климишин, кас., І. Сидор, секр.

ЧЕСТЕР, Па. Піврічні збори Т-ва ім. Т. Шевченка 156-ий Відд. о 7-ій год. веч. На зборах буде присутній голова Окружного Комітету Ст. Гавриш з Філядельфії. — В. Новак, секр.

PLAINFIELD, Pa. Місячні збори Т-ва ім. І. Франка 372-ий Відд. о год. 7:30 веч. в залі, як звичайно. Проситься вибрати свої чеки-дивіденди. — П. Шило, секр.

ТАРЗАН, ч. 5253. Тарзан переможець.

Тарзан швидко позбувся свого котячого ворога . . . А тоді свідок цього змагання був приголомшений громовим криком перемоги!

— Ось так так! — вигукнув білий чоловік. — Жадна кінова рятункова сцена не могла б бути драматичнішою, як ця. . .

— Я є Дон Мур, інспектор дичини, — додав він спокійно. Чи ви знаєте щось про зникнення слонів з цього терену?